

שבועה מתוך מיליון

המייאורע הגורלי

בה"י

אתה רואה אותם ברחובות ובדרכים — את המוני העולים החדשים, בני כל ארצות העולם. מה מסתתר מאחורי הפנים השחומים והבהירים? אילו חוויות ילדות ונעורים הביאו עמם מארצות הולדתם? „העולם הזה“ שאל נציג אחד מכל ארץ-עליה, מה היה המאורע הגדול ביותר בחייו, לפני הגיעו לארץ. להלן הסיפורים הראשונים. המגלים שלל סגוני של התרחשויות ומאורעות המעצבים כיום את דמותו של העם ההדש הבונה ארץ חדשה.

אלף דולר פרס

בן סגל, פסל מפילדלפיה, זכה בתחרות אומים ובמולדת חדשה

ברנארד („בן“) סגל (37), עולה מארצות הברית:

על מה שהתרחש בדרום הפסיפיק במלחמת העולם השנייה, כתבו ספרים רבים. שמות כמו גואדלוקאל, קלידוניה, איברגיימה וניו-ג'ורג'יה, שרק מעטים זכרו אותם בקושי מספרי הגאוגרפיה, הפכו למושגים בעיני כל אמריקאי. כל שם כזה פירושו חללים, פצועים ונצחון אמריקאי. עוד היום מחברים מחזות וספרים, ומסריטים סרטים על עלילות המקומות האלה.

טוב, גם אני הייתי שם. לא כתייר, או כחייל בתפקיד פעוט בעורף. הייתי חייל בחיל הרגלים של ארצות-הברית והשתי תפתתי בכל הקרבות במקומות אלו. התגייסתי לצבא תיכף כשפרצה המלחמה ושרתי בו כארבע שנים. הייתי ביחידת סיור. היה לי תפקיד של מצייר מפות טופוגרפיות. בקבוצות קטנות, היינו מתגנבים לתוך הגיוג'לים, עמוק לתוככי האיים, רחוק מקו החזית לפני החילות הלוחמים, ומביאים ידיעות על מערכי האויב. מובן שאלו היו חיי סבל והרפתקאות ללא קץ. אבל אינני חושב שדחקא שם התרחש המאורע הגדול של חיי, אם כי כל אחד מהמאורעות שאירעו שם יכול לשמש סיפור בפני עצמו. המאורע הגדול והגורלי של חיי התרחש רק בשנה האחרונה.

בודתי בפילדלפיה על החוף המזרחי. אבי היה נגר. ממנו למדתי כיצד להשתמש בידי. הרביתי להסתובב בנגריה שלו. לקחתי כל מיני חתיכות עץ ובמפצלת גילפתי בהן כל מיני צורות. חיות, פרצופים וסמלים. אני חושב שכבר אז החלטתי להיות פסל. כל העניין הזה של יצירת צורות מצא חן בעיני. זה היה משהו בדם.

גם בתקופת שרותי בצבא היו לי הרבה הזדמנויות להתעסק ביצירות אלו. בעצי הגיוג'ל ובסכין קומנדו פשוט הייתי מוצא פורקן להביע את כל מה שבתוכי. אבל ההזדמנות האמיתית לכך ניתנה לי רק אחרי השיחרור. חזרתי לפילדלפיה ומצאתי את עצמי עומד באותו מקום שעובתי. ואז החלטתי להמשיך בלימודים גבוהים. המדינה איפשרה לי זאת. נרשמתי למוזיאון האמנויות בכדי ללמוד את הוראת ה"אמנות".

מלבד הוראה למדתי שם התעסקות עם חמרים שונים, בי עיקר עם קרמיקה. זה פתח בפני שיערים חדים, אפשרויות חדשות של ביטוי עצמי. השתמשתי כמעט בכל החמרים האפשריים לפיסול. עץ, מתכת, אבן וקרמיקה. מיד לאחר שסיימתי את לימודי, נסעתי לניו-יורק והתי

מסרתי ללימודי קרמיקה בלבד. קיים שם בית-ספר גבוה מיוחד לאמנות קדומה זו. שם קבלתי את הליטוש הסופי. באותן השנים ששהיתי שם זכו יצירותי לתצוגה בכמה מהמוזיאונים הלאומיים המפורסמים של אמריקה. באחת ה"תחרויות אף זכיתי בפרס ראשון.

אחר כך החלו שנות הוראה בבית-הספר על שם לינקולן בפילדלפיה. זהו בית-ספר ענקי, ממש ממלכה בועיר אנפין. לומדים בו ארבעת אלפים תלמידים. הייתי המורה שלהם לאמנות. זאת יכולה אולי להיראות עבודה שיגרתית, הפסקה בדרך התפתחותו של אמן. אבל בשבילי ההוראה היא צורת הבעה, הסיפוק שלי גדול בהרואה ממש כמו ביצירה.

העבודה מתחילה עם בור קר ונמשכת שש שעות בל"ב, באופן רשמי. אולם אחרי רי השיעורים באו עוד ש"עות ארוכות, בהן נשארתי עם התלמידים להתעניין ב"התקדמותם האמנותית. זה תפס את כל שעות היום-הרגשתי כיצד אני יוצר את השקפת עולמו האמנותית של האדם המודרני, מלמד את תלמידי איך לצרף את היפה עם השימושי. בימי החופש אהבתי לערוך טיולים רגליים ככל רחבי הארץ. לקחתי אוהל סיירים על הגב והלכתי כאהבת נפשי, מחוץ אל חוף. בכל מקום חדש, אלוו הנצתי, הייתי מקים את אהלי וחי כאדם חפשי.

במי פעם הייתי מגיש כמה מיצירותי להשתתפות בי איוו תחרות. בדרך כלל כמעט ואיני זוכה בפרסים, בני אדם טרם התרגלו לראות בקדרות האמנותיות אמנות בפני עצמה. אבל אינני מתיאש, למרות שאני מקבל כל פעם את יצירותי בחזרה.

השנה הגשתי, בין השאר, כמה כלי קרמיקה אמנותיים ל"תחרות שערכה קרן לינה סוקולוב בניו-יורק, בין אמנים יהודיים. יומיים אחרי זה כבר שכחתי על דבר התחרות. הי-הוראה מצליחה להשכיח ממני את כל השאר. וכך קרה שלא

הבחנתי כלל במכתב משרדי רגיל, שהתגלגל בין שאר ה"מעטפות בערימת המכתבים שאני קורא פעם בשבוע. זה היה באמצע עונת הלימודים. תכננתי לי תכניות על שיטות לימוד לעבודה חדשות בבית-הספר, על הגברת ה"עצמאות המחשבתית של התלמידים. בין אצבעותי התגלגלה המעטפה המשרדית. פתחתי אותה באי רצון. ודאי עוד הידעה על תשלום שכר הדירה, או הזמנה למסיבה. טעיתי. היה בה צ'ק של אלף דולר. שורות מספר הסבירו לי כי זכיתי בפרס הקרן לשנת 1956. זאת הייתה ההפתעה הגדולה ביותר בחיי.

בדירת הרחוקים שלי בבית גדול בפילדלפיה, לא יכולתי לחגוג כראוי: חשבתי לפרוץ החוצה אל ידידי ולחוג עמם יחד. אבל משהו בלב עצר אותי. הרגשתי שאלף הדולר הללו עתידים לחולל מהפכה בחיי ולשנות את עתיד.

מבעד לחלון חדרי יכולתי להתבונן בגוש הבניינים העצום של בית-הספר, בו ביליתי ארבע שנים שלמית מחיי. העבודה אך זה התחילה, תכניות השנה החדשה עוד התרוצצו במוחי. אבל ידעתי שאני עומד לקטוע משהו באמצע.

מעולם לא הייתי ציוני במובן המקובל של המלה. ידעתי שאני יהודי, אבל זה לא הפריע לי במאומה בדרך חיי. לא הייתי חבר בשום ארגון או תנועה יהודיים, לא הי-לכתי אף פעם לשמוע נאומו תעמולה. את כל ידיעותי על ישראל שאבתי מהעתונים בלבד. לא פעם התעורר בי רצון עז לבוא ולעזור, לא ידעתי איך.

אותו יום בו קיבלתי את פרס אלף הדולר היה ברור לי מיד מה יהיה צעדי הבא. התחלתי לארוז את החפצים לנסיעה. ויתרתי על בגדים ומלאתי את המזוודות בכלי עבודה וציורי מודל. ידעתי שאני נוסע לארץ חדשה, שבה אוכל לתרום לפיתוחה בכל כשרונותי, ולהשתלב בין היוצרים את תרבותה.